

“GERÇEK” YENİ KAMU YÖNETİMİ HAREKETİ NEDİR?

Ahmet TOZLU*

ÖZ

Kamu yönetimi de tıpkı diğer bilimler ve alanlarda olduğu gibi değişim ve yenilenme süreçlerine ihtiyaç duymaktadır. Eski fikirlerin ve araçların işe yaramadığı zamanlarda doğal olarak kamu yönetiminde de reform hareketlerine rastlanmaktadır. Klasik kamu yönetimi ve sahip olduğu enstrümanların toplumların ve vatandaşların yeni ve tepkisel beklentilerine karşılık verememesi neticesinde doğan yaklaşımlardan birisi de “Yeni Kamu Yönetimi Hareketidir. 1968 yılında I. Minnowbrook Konferansında doğan bu hareket merkeze özellikle “sosyal adalet” kavramını koyarak kamu yönetimi ve kamu hizmeti sunum sürecinde vatandaş katılımcılığına, eşitlikçiliğe, demokrasiye önem verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Hareketin bilimsel alt yapısını Dwight Waldo ve öğrencisi H. George Frederickson’un oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kamu Yönetimi Hareketi, Sosyal Adalet, Minnowbrook Konferansı.

WHAT IS THE “REAL” NEW PUBLIC ADMINISTRATION MOVEMENT

ABSTRACT

Public administration also needs evolution and renaissance processes just as other sciences and fields. Certainly reform movements are seen in the public administration when the old ideas and instruments don't work, too. New Public Administration Movement is an approach, too, emerging as a result of traditional public administration and its instruments fail to satisfy the new and reactional expectations of communities and citizens. This movement, which arose at the I. Minnowbrook Conference in 1968, asserts to necessity of the citizen participation, equity, and democracy in the the process of public administration and public service delivery and especially puts in the center the concept of “social justice”. It is possible to say that the scientific basis of Movement were composed by Dwight Waldo and his student H. George Frederickson.

Keywords: *New Public Administration Movement, Social Justice, Minnowbrook Conference.*

*Planlama Uzmanı-Kalkınma Bakanlığı, Kurum Temsilcisi-T.C. Cumhurbaşkanlığı ahmettozlu@gmail.com

GİRİŞ

20. yüzyılda devlet-vatandaş-kamu hizmeti üçgeninde iki temel değişim ön plana çıkmıştır. Buna göre, önce Keynesyen etkiler sebebiyle ekonomik hayata bir aktör olarak dahil olan devlet, ardından ek olarak sosyal devlet anlayışı doğrultusunda birçok kamu hizmetini vatandaşlarına sunmayı görev edinmiştir. Böylelikle devlet birçok kamu hizmeti sunan, ekonomi ve çalışma hayatının önemli bir aktörü olarak hareket eden, devasa bir yapı haline gelmiştir. Sonrasında da bu anlayış eleştirilmeye başlanmış ve yeni kamu yönetimi hareketi, yeni kamu hizmeti, yeni kamu işletmeciliği gibi birçok hareket ve yaklaşım birbiri ardına gelişim göstermiştir.

Özellikle 1970'lerde dünya genelinde yaşanan ekonomik kriz, hayatın diğer başka alanlarında da kendini göstermiş ve Keynesyen anlayışın devlet yönetimi ve kamu hizmeti sunumundaki egemenliği giderek sorgulanmaya başlamış; refah devleti düşüncesi devletler için külfetli ve sorunlu bir hale gelmeye başlamış; aşırı hantallaşmış devlet bürokrasisinin yaratmış olduğu memnuniyetsizlik ve kalitesizlik sıkça dile getirilmeye başlanmıştır (Ömürgönülşen, 1997: 517). Büyük bir devletin idaresinde ya da orta ölçekli bir özel sektör işletmesinin yönetiminde en kritik unsur ve girdinin “bilgi” olduğu günümüzdeyse, bilgi ve iletişim teknolojileri yaygınlaşmış; maliyet, rekabet edebilirlik ve verimlilik sadece bir özel şirket sorunu olmaktan çıkmış, devletleri ve vatandaşları da ilgilendiren bir konu haline gelmiş; vatandaşların hizmette memnuniyet ve yönetimde katılım beklediği bir vatandaşlık düşüncesi şekillenmiştir. Klasik kamu yönetimi anlayışı işte bu yeni “kabullere” ve “beklentilere” karşılık verebilmede yetersiz kalmış (Tozlu, 2014: 1) ve “yeni” bir kamu yönetimi anlayışı olarak Yeni Kamu Yönetimi Hareketi (New Public Administration Movement) değişimin, güncellenenin, devleti, kamuyu ve kamu hizmetini yeniden tanımlamanın rehberi haline gelmiştir (Bilgiç, 2003: 25). Tarihsel olarak bakıldığında bu hamlenin de aslında devletlerin diğer birçok hamlesi gibi kendini yeniden önemli hale getirmeye yönelik attıkları bir adım olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim hareketin kurucusu olarak kabul edilen Waldo klasik kamu yönetimi ve varsayımlarının son dönemde gelişen yeni olaylar neticesinde yıprandığını belirtmiş ve kamu yönetiminin “değişmeden yaşamasının mümkün olmadığını” ifade etmiştir (Waldo, 1968: 25). Öte yandan Waldo'nun yanı sıra George Fredericson, Michael Harmon, J. Raws gibi düşünürler de Yeni

Kamu Yönetimi Hareketine (YKYH) önemli katkılar yapmış isimlerdir (Genç, 2010: 150).

YKYH, ortaya çıktığı dönem için, ilkesel ve beklentisel bazda, kamu kesimindeki değişime meydan okumanın aksine, değişime ayak uydurmanın somuta bürünmüş halidir. Yani KYH de diğer kamu yönetimi yaklaşımı ve teorileri gibi ihtiyaç ve beklentilere “cevap veren” bir reform, bir reçetedir. Yeni yönetim anlayışında, hizmet üretim ve sunumunda vatandaş odaklı ve daha çok katılımcı bir düşünce benimsenmekte; sosyal adalet, eşitlikçi hizmet sunumu gibi kavramlara vurgu yapılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Yeni Kamu Yönetimi Hareketi, özellikle ülkemizde bilinen ve karıştırılan aksine tamamen orijinal bir bakış açısına sahip, temel dinamikleri ve savları “yeni kamu yönetimi” olarak bilinen yaklaşımdan farklı bir “hareket”tir. Zira gerek ülkemizde gerekse uluslararası literatürde çok daha ön plana çıkmış bir başlık olan “yeni kamu yönetimi”, esasen daha ziyade “yeni kamu işletmeciliği” yaklaşımına yönelik kullanılan bir başka adlandırmadır. Ülkemizde, kamu yönetimi alanında bilimsel üretim yapan akademisyenler ve diğer kişilerin “işletmecilik” gibi bir kavramı kullanmayı tercih etmemesi ve bunun yerine kamu yönetimi alanına daha uygun kabul edilen “yönetimi” kelimesini kullanmaları nedeniyle bir karışıklık doğmuştur demek mümkündür. Kendi içinde bir iyi niyet ve tutarlılık barındıran bu süreç nedeniyle “yeni kamu yönetimi hareketi” ile “yeni kamu işletmeciliği/yönetimi” yaklaşımı arasında bir karışıklık yaşanmıştır demek mümkündür.

1. KLASİK KAMU YÖNETİMİNDEN YENİ KAMU YÖNETİMİNE DOĞRU

1.1. Klasik Kamu Yönetimi Yaklaşımının Temel Varsayımları

Geleneksel kamu yönetimi olarak da bilinen klasik anlayışta merkezîyetçi, hiyerarşiye dayanan, katı kuralları olan, bürokrasiyi olmazsa olmaz kabul eden ve siyaset ile kamu yönetimi alanlarını birbirinden net olarak ayıran bir perspektif hakimdir. Klasik kamu yönetimi ve getirmiş olduğu ilkeler ve varsayımlar için kamu yönetimi alanının ilk sistematik kurallar bütünüdür demek mümkündür. Siyaset biliminden ayrı ve bağımsız olarak kamu yönetimini bir bilim ve alan olarak ilk kez temellendiren kişi ve ülke açısından tartışma bulunuyor olsa da yukarıda sayılan sistematik ilkeler ve felsefenin günümüze gelmesine en fazla katkı yapan bilim

adamları üzerinde bir uzlaşma olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal bilimler arasında müstakil bir kamu yönetimi bilimi fikrinin ortaya çıkışını Veit Ludwig von Seckendorff, Lorenz von Stein, Charles Bonnin ve Vivien gibi isimlere dayandıran kaynaklar olmakla birlikte, alanda kurucu olarak 1887 yılında yayınlamış olduğu “The Study of Administration” adlı makalesiyle Amerika Birleşik Devletlerinden Woodrow Wilson’u kabul edenler çoğunluktadır. Öte yandan alandaki ilk sistemli bilgiler bütünü olarak kabul edilen geleneksel kamu yönetimi anlayışının felsefi temelleri ise genel olarak Woodrow Wilson, Frederick Taylor ve Max Weber tarafından atılmıştır (Turan, 2013: 70). Bilindiği üzere Taylor bilimsel yönetimin ilkelerinden bahsederek verimlilik esaslı, sistematik ve bütüncül bir süreç yaratma arzusunda; Weberyan bürokrasi ya da Weberyan Yönetim Modeli olarak da bilinen anlayışta katı ve aşırı merkezi bir bürokrasi kabulüyle hiyerarşik iş ilişkilerinin egemenliği söz konusudur (Homburg vd. 2007: 3). Daha önce de belirtildiği gibi kuram haline getirildiği dönemlerde iyi bir devlet yönetimi için gerekli olan şart ve kuralları geleneksel kamu yönetimi anlayışı sunmaktayken, zaman ve şartlar değiştikçe ihtiyaç duyulan perspektifi de diğer yaklaşımlar sağlayabilmiştir. İnsanlık sanayi toplumu dönemindeyken, özellikle Weberyan bürokrasinin yadsınamaz katkılarıyla o dönem için gerekli olan bürokrasi anlayışı, yönetim tarzı ve memuriyet tipi Batı devletlerine ve toplumlarına muazzam bir refah ve demokrasi getirmiştir.

1.2. Minnowbrook Konferansı ve Yeni Kamu Yönetimi Hareketinin Doğuşu

Klasik anlayışın varsayım ve ilkelerinin değişen düzende karşılık bulmaması üzerine çeşitli aralıklarla yaşanan güncellemelerin kimisi küçük kapsamlı kimisi ise YKYH gibi büyük kapsamlı olmuştur. YKYH ile yaşanan süreçte tek taraflı bir sistem olan “yönetmek” fikrinden yönetilen birçok kesimin de yönetenin yanında paydaşlar olarak yönetime katılması yaklaşımı olarak da adlandırılabilen “yönetişim” fikri gibi günümüzde hala etki ve önemini devam ettiren kavramlara da yer verilmiştir. YKYH, devletin ve kamunun sahip olması gereken anlamını yitirdiğini; bunun da elbette kamu hizmeti sunumu sürecini ve vatandaşları etkilediğini ifade etmekte; bu hususlarda bir güncelleme ve hatta kimi zaman esas olanı hatırlama faaliyetine girilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Tarihsel olarak YKYH, Amerika Birleşik Devletlerinde kamu yönetimi alanında birçok otorite tarafından hala en önde gelen üniversite olarak kabul edilen

Syracuse Üniversitesi’nde 1968 yılında toplanan “I. Minnowbrook Konferansında yeni bir hareket ve fikir olarak ortaya atılmıştır. Konferansın amacı kamu yönetimi teorisindeki odak alanlarının yeniden tanımlanması olarak belirlenmiştir. Dönemi için bu konferansın hayli radikal ve eleştirel bir girişim olduğunu söylemek mümkündür;. Çünkü genel olarak toplantı ve oturumlarda mevcut/ eski bürokratik yöntemlerin artık işlevsiz olduğu ve kamu yönetimi ve toplumsal hayattaki beklentilere cevap verebilmek için yeni yapıların, yeni yöntemlerin benimsenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (Berkley, 1971: 13’den aktaran Özer, 2014: 22). Dolayısıyla birçok akım ve yaklaşımın aksine YKYH’nin doğduğu dönemi ve tarihi belirtmek mümkündür. Söz konusu konferans YKYH hareketinin köklerinin aranması gerektiği kişi olan Dwight Waldo, öğrencileri ve davet ettikleri genç akademisyen ve katılımcılar tarafından gerçekleştirilmiştir. 1968 yılındaki ilk konferansın ardından yirmi yılda bir toplanması kararlaştırılan Minnowbrook Konferanslarının ilki üç günden fazla sürmüş ve klasik düşüncelere bir tepki olarak 35 yaşın altındaki katılımcılarla yürütülmüştür. Waldo bu ilk konferansta, 1960’lı yıllardaki kamu yönetimi anlayışıyla 1945-60 arasındaki kamu yönetimi algı ve anlayışı arasında bir fark olup olmadığını görmeyi; bu şekilde bir farklılık varsa da etkilerinin kalıcı mı geçici mi olduğunu analiz edebilmeyi amaçlamıştır. Buradan hareketle de mevcut kamu yönetimi yaklaşımının cari dönemdeki soru ve sorunlara cevap veremediği sonucuna ulaşmıştır (Özgür, 2003: 190). Öte yandan yirmi yıl sonraki ikinci Minnowbrook Konferansını ise 1988 yılında Waldo’nun en sıkı takipçilerinden olan, öğrencisi H. George Frederickson organize etmiştir. Şu ana dek yapılan son konferans olan üçüncü Minnowbrook Konferansı ise 2008 yılında toplanmış ve yine elli civarında genç akademisyen katılımcıdan oluşmuştur. Bu konferansta da kamu yönetiminin içinde bulunduğu krizlere, sorunlara, beklentilere ne şekilde hareket etmek ve hangi yaklaşımları benimsemek suretiyle çözüm bulabileceği tartışılmıştır. Bu kapsamda son konferansın odak noktası; yönetimde demokrasi, yönetim, performans yönetimi, hesapverebilirlik ve şeffaflık, bilgi teknolojileri, hukuk ve yönetim ilişkisi, siyaset ve yönetim ilişkisi, sosyal adalet, eşitlik gibi konular olmuştur (Esade, 2016).

Bu bilgilerin yanı sıra çok güçlü olmamakla birlikte literatürde YKYH’nin 1968 yılında düzenlenen Minnowbrook Konferansından evvel ortaya çıktığını iddia eden yazarlar da bulunmaktadır. Örneğin, Rayburn Barton söz konusu hareketin Minnowbrook’tan da önce 1967 yılında hazırlanan bir raporda (A

Report: Higher Education for Public Service) oluşturulan eleştirilere dayandığını ve buradan hareketle gelişmeye başladığını ifade etmektedir. Aynı yazar, yine 1967 yılında gerçekleştirilen bir konferansta (The Conference on the Theory and Practice of Public Administration) kamu yönetiminin değerlendirilmesi amacıyla sorulan soruların YKYH'nin ana çıkış noktalarını oluşturduğunu iddia etmektedir (Barton, 1980: 447-475).

1.3. Dwight Waldo ve Görüşleri

Amerikan kamu yönetimi disiplininin önemli isimlerinden biri olan Waldo'nun 1960'larla birlikte ABD'de ve dünyada yaşanan ekonomik ve toplumsal dönüşüm neticesinde süreci açıklayabilmek üzere geliştirmiş olduğu düşüncelerin YKYH'nin temelini teşkil ettiği kabul edilmektedir (Özgür, 2003: 184; Cigeroğlu ve Özgür, 2011: 282).

Yeni Kamu Yönetimi Hareketine geçiş safhasında Waldo'nun temel varsayım ve adımlarından bahsetmek yerinde olacaktır. Waldo, gerek 1950'lerde kamu yönetiminin teorik sınırları ve siyaset bilimiyle ilişkisi üzerine düşünceleriyle, gerekse klasik yönetim anlayışına yapmış olduğu meydan okuma sonrası bugün hala konuşulan akıma öncülük etmesi hasebiyle literatürde önemli bir yere sahiptir. İşe örgüt yönetimini incelemekle başlayan Waldo, örgüt yönetimi denen sürecin medeniyetin doğuşuyla başladığını; örgütlerin de sürekli gelişmekte ve değişmekte olan medeniyetin ve toplumsal hayatın temel dinamiklerinin yaratmış olduğu baskıya kayıtsız kalamayarak değişmek zorunda olduğunu ifade etmiştir (Waldo, 1984: 7-9). Kamu yönetimini de örgüt yönetimi kapsamında ele alan Waldo, kamu yönetimini devletin sahip olduğu insan ve araç kaynaklarını örgütlemek ve koordine etmek suretiyle amaçlarını gerçekleştirme yolunda ilerlemesi olarak tarif etmiştir (Ergun, 2003: 609).

Dwight Waldo kamu yönetimi literatüründe beş ana paradigma dönüşümünden bahsetmektedir (Özer, 2014: 13):

- 1900-1926 yılları arası dönem; Siyaset-Yönetim Dikotomisi,
- 1927-1937 yılları arası dönem; Kamu Yönetimi İlkeleri,
- 1938-1950 yılları arası dönem; Meydan Okuma Dönemi (Burada 1947-1950 yılları arasında olduğu kabul edilen bir ara dönem mevcuttur: Meydan Okumaya Cevap Dönemi),

- 1950-1970 yılları arası dönem; Siyaset Bilimi Olarak Kamu Yönetimi Dönemi (Burada da 1956-1970 yılları arasında olduğu varsayılan bir başka kesişen dönem mevcuttur: Yönetim Bilimi Olarak Kamu Yönetimi Dönemi),
- 1970’den günümüze kadar olan dönem; Gerçek Anlamda Kamu Yönetimi Dönemi.

YKYH’nin ana çıkış noktası olarak Waldo’nun klasik yönetim anlayışının yarattığı erozyona yönelik eleştirilerini alacak olursak, kendisinin, meydan okuma dönemine denk gelecek şekilde, 1946-1947 yıllarında yürütmüş olduğu çalışmalardaki eleştirel yaklaşımının YKYH için bir temel teşkil ettiğini söylemek mümkündür (Henry, 1975: 380). Bu noktada Waldo, bilimsel yönetimin etkilerini net olarak gösteren geleneksel yönetim anlayışının sahip olduğu dört temel sıkıntıyı tespit etmiştir. Bunlar (Schachter, 1989: 112-113’den aktaran Özer, 2014: 14):

- Bilimsel yönetimin varsayımları nedeniyle iş ve çalışma konsepti üzerinde gelişigüzel bir bakış açısı geliştirilmiş olması,
- Verimliliğin salt ve temel bir hedef olarak görülmesi,
- İlk koşulların hemen kabulü,
- Çalışma hayatı ve ilişkilerinde demokrasinin yeteri kadar benimsenmemesidir.

Bilindiği üzere klasik kamu yönetimi yaklaşımında kamu yönetimini ayrı ve bağımsız bir bilim dalı olarak ele alınma çabası vardır. Bu sebeple de siyasetin rolünün politika üretmek olduğu, kamu yönetiminin görevinin ise üretilen bu politikaları uygulamak olduğu yönünde temel bir anlayış vardır. Ancak söz konusu perspektifin 1960’larla birlikte sorgulanmaya başlamasıyla birlikte kamu yönetimi alanında bir kimlik krizinin doğduğu yorumları yapılmaktadır (Leblebici, 2001: 16). Nitekim Waldo da bu kriz sürecinin bir aktörü olarak kamu yönetimini ve sahip olduğu temel unsurları yeniden tanımlamak yoluna gitmiştir. Literatürde kamu yönetimi için “kimlik krizi” tabirini ilk kullanan kişi olan Waldo, Woodrow Wilson’dan o güne dek yapılan ve kamu yönetimi-siyaset bilimi ayrımının söz konusu kimlik krizinin esas nedenleri arasında olduğunu ifade etmiştir (Özer, 2014: 21). Siyaset ve kamu yönetimi ayrımı tartışmalarının yeniden alevlendiği dönemde Waldo, bu ayrımın çok gerçekçi olmadığını ifade etmiş ve demokrasiye dayalı bir yönetim modelinde, yöneticilerin halkın temsilcisi olan siyasetçilerin düşüncelerini dikkate almamasının vatandaşların beklenti ve kaygılarını önemsememek anlamına geleceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla ona göre, bürokratik bir seçkinler

grubu yaratılmasının da önüne geçilmesi için kamu yönetimi ve sahip olduğu tüm müesseselerin hizmet üretirken ve sorun çözerken vatandaşların düşüncelerini dikkate alması bir ön demokrasi şartıdır ki (Demir, 2011: 69-70) bunun da yolu uygulama da siyasetçilerle işbirliği içinde olmaktan geçmektedir. Kamu yönetimi dâhilinde seçilmişlerle atanmışların ilişkisinin öneminin altını çizen Waldo'nun bu ilişki içerisinde vurguladığı önemli bir nokta; kamu yöneticilerinin kararlarında siyaset kurumunun nasıl bir etkisi olabileceği ve bunun tersinin, yani bürokratların politika oluşumunda nasıl rol alabilecekleridir (Crotty, 2009: 610).

1.4. H. George Frederickson ve Görüşleri

Waldo'nun bir öğrencisi olarak yetişen Frederickson'un düşüncelerinde Waldo'nun izlerini sıkça görmek mümkündür. Bu durumu inkar etmeyen Frederickson, literatürde Waldo'nun önemini izah etmeye yönelik olarak, modern anlamda kamu yönetimi çalışabilmek ve araştırma yapabilmek için Waldo'dan etkilenmek gerektiği yönünde açıklamalarda da bulunmuştur. Hatta kamu yönetimini öğretmek için dahi Waldo ve düşüncelerinin bilinmesi gerektiği iddiasında bulunmuştur (Frederickson, 1999: 5). Yeni Kamu Yönetimi Hareketinin temelini Dwight Waldo tarafından atıldığını belirten Frederickson, Waldo'nun sıkı bir şekilde takipçiliğini yapmış ancak alana ve harekete yeni odak noktaları kazandırmayı da başararak hareketin en az Waldo kadar önemli bir ismi haline gelebilmeyi başarmıştır. Frederickson'un öne çıkan çalışma konuları yeni kamu yönetimi hareketi, "kamu yönetimi" kavramı, yönetişim ve etikdir. Kamu yönetiminin anlamından uzaklaştığını ve kendi amaçlarından birinin de kamu yönetimi kavramındaki "kamu"yu yeniden bulabilmek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca "kamu" kavramının esasen birçok farklı unsuru barındırdığını ve değişik anlamlar içeren çok yönlü bir terim olduğunu; dolayısıyla bu kavramı sadece "devlet"e karşılık gelecek şekilde sınırlandırmanın uygun olmadığını belirtmiştir (Frederickson, 1997: 20-21). Ona göre göre klasik kamu yönetimi anlayışı daha iyi ve daha çok kamu hizmetinin daha az maliyetle nasıl sunulabileceği hususuna odaklanmışken; YKYH bu sorunsalın önemini kabul etmiş ancak ek olarak sunulan hizmetler neticesinde "sosyal adalet ve eşitlik sağlanabiliyor mu" sorusuna da cevap aramıştır (Ciğeroğlu ve Özgür, 2011: 281). Yönetişim kavramıyla ilgili olarak; ast üst ilişkilerinin yaratmış olduğu hiyerarşik yönetim şekli düşünülürse, işbirliği ve yetki paylaşımının olduğu bir usulün, yani yönetişimin daha etkin bir süreç yaratacağını

ifade etmiştir (Frederickson, 1997: 79). Yönetişimde pazarlığa dayalı metotlar, merkeziyetçilikten uzak idare mantığı, koordine edici ve gözetici devlet düşüncesi hâkimdir. Ancak Frederickson için katı bir yönetim savunucusudur demek doğru olmayacaktır. Kendisi aksine birçok yerde yönetimi eleştirmiş; avantajlarının yanı sıra olası dezavantajlarına da değinmiş ve kamuda bürokrasi etkisiz hale getirilmedikçe ve “kamu”nun içi boşaltılmadıkça yönetim perspektifinin faydalı olabileceğini ifade etmiştir.

Frederickson’un kamu yönetimi alanındaki düşüncelerini özet bir şekilde anlayabilmek için kendisinin Amerikan kamu yönetimi disiplininin tarihsel sürecine dair yapmış olduğu bir tespiti değinmek faydalı olacaktır. Frederickson, bu konuda iki önemli yaklaşım olduğunu ifade etmekte ve bu yaklaşımların ilkinin ABD’nin ilk maliye bakanı olan Alexander Hamilton’un görüşlerine; ikincisinin ise ABD’nin eski başkanlarından James Madison’un görüşlerine dayandığını belirtmektedir. Buna göre, ilk yaklaşım etkin bir bürokrasinin ve bağımsız bir yönetim anlayışının varlığını savunurken; ikinci yaklaşım bürokrasinin yetkilerinin kısılması, devlet müdahalesinin en aza indirgenmesi gibi günümüzün daha liberal düşüncelerine yakın bir bakış açısını savunmaktadır (Frederickson, 1997: 55-56).

Klasik kamu yönetimi yaklaşımının daha az maliyetle daha verimli bir şekilde hizmet üretme ve sunmaya odaklandığını belirten Frederickson, bu düşünceye itiraz etmemekle birlikte bunlara sosyal adalet, eşitlik, etik, vatandaş odaklılık, katılımcılık, demokrasi gibi ilke ve değerlerin de eklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Söz konusu değerlerin klasik kamu yönetimi yaklaşımının savlarıyla etkili bir şekilde gerçekleştiremeyeceğini vurgulayarak, klasik kamu yönetiminin aksayan ve yetersiz kalan yönlerinin “yeni kamu yönetimi hareketi” ile ortadan kaldırılabileceğini belirtmektedir (Frederickson vd., 1992: 366-381). YKYH kapsamında yapılacak revizyon neticesinde devlet içerisinde oluşturulacak yeni yapı ve mekanizmalar aracılığıyla en çok üzerinde durulan sosyal adalet ve eşitlik gibi değerlerin tesisi de mümkün olacaktır. Görüldüğü üzere kamusal alanın temel saikleriyle özel sektörün kar amacı ve benzeri saikleri arasında taban tabana farklılıklar vardır (Tozlu, 2015: 24). Dolayısıyla Frederickson’a göre bir kamu çalışanının güdüleyicisi de farklıdır ve kamu görevlileri hissedilir derecede “kamusal hizmet anlayışına” sahiptir.

2. YENİ KAMU YÖNETİMİ HAREKETİNİN TEMEL UNSURLARI

YKYH, kamu tercihi teorisi, işlem maliyetleri teorisi, asil vekil teorisi gibi kurumsal iktisat yaklaşımının izlerini barındırması sebebiyle (Hood, 1991: 5-6) tam bir 1960 ve 1970'ler hareketidir denilebilir. YKYH'nin en temel amaçlarından birisi kamu yönetimini yeniden tanımlamak ve adının başındaki gibi ilkeleriyle, amaçlarıyla, öngörülerıyla, yapı ve süreçleriyle “yeni” bir kamu yönetimi yaklaşımı geliştirmektir.

Daha önce de belirtildiği üzere kamu yönetimi alanındaki arayışlar ve alanda görülen kimlik krizi YKYH'nin ortaya çıkmasında temel etkenlerden birisidir. Dönemine eleştiriler getirerek ortaya çıkan bu yeni yaklaşımın tabanını teşkil eden Minnowbrook Konferansında da klasik anlayışa dair birçok eleştiri getirilmiştir ve bu eleştiriler dikkatli okunduğunda YKYH'nin temel unsurlarını görmek de mümkün olacaktır. Örneğin, Konferansta klasik kamu yönetimi anlayışının aşırı nesnel hareket etme yaklaşımı eleştirilmiş ve bu anlayış yüzünden kamu yönetimi ve hizmeti sürecinin topluma yabancılaştığını; bunun da sorunların devamına neden olduğu eleştirisi getirilmiştir. Buradan hareketle, YKYH'nin kamu yönetimi alanının vatandaşın ve toplumun en alt tabakasından dahi kopuk olmaması gerektiği yönündeki ilkesini görebilmek mümkündür. Klasik kamu yönetimi/bürokrasi anlayışına karşı geliştirilen bir başka eleştiri olarak, geleneksel sistemin aşırı merkeziyetçi, hantal, kuralcı ve bu sebeplerle de kendini vatandaşa karşı koruma güdüsüyle hareket eden, “antidemokratik” bir sisteme sahip oluşudur (Hughes, 2003: 260'den aktaran Lamba, 2014: 137).

Evvela belirtmek gerekir ki; hareketin önde gelen isimlerinin söylemlerinden de anlaşıldığı üzere kamu yönetiminde verimliliğin ehemmiyeti YKYH kapsamında da önemsenen bir husustur (Hergüner, 2015: 78). Bir başka temel unsur olan “sosyal adalet” vurgusu da aslında verimlilik tartışması üzerinden ilerlemiştir. Zira Frederickson sosyal adalet kavramını klasik kamu yönetimi kavramına eklemek suretiyle YKYH'ye en bilinen katkısını yapmıştır. Buna göre, klasik kamu yönetimi yaklaşımı daha az maliyetle daha fazla –ve kaliteli- hizmetin nasıl sunulabileceğini araştırırken YKYH bu duruma “ilaveten”, üretilen ve sunulan kamu hizmetinin sosyal eşitliği sağlamada bir katkısı olup olmadığını da irdelemektedir. Sosyal adalet vurgusu kimilerince günümüzde hala kamu yönetiminin verimlilik ve tasarrufla birlikte üçüncü yapıtaş olarak kabul edilmektedir. Öte yandan yine

Frederickson’un altını çizdiği üzere YKYH anlayışı, salt işletme bilimi tekniklerinin kamu kesiminde uygulanması neticesinde devletin vasıfsız ve işlevsiz hale geleceğini; bunun da sıkıntılar yaratacağını iddia etmektedir (Ciğeroğlu ve Mısır, 2011: 286). Dolayısıyla bu konuda dikkatli olunmalı ve devlet bu denli oyun dışı kalmamalı; verimlilik artışı amacıyla atılan adımların sosyal adalet, vatandaş memnuniyeti ve demokrasi gibi alanlara zarar vermemesi gerekmektedir. Bu tespit aynı zamanda YKYH’nin yeni kamu işletmeciliğine veya ülkemizde sıkça kullanılan adıyla yeni kamu yönetimi, perspektifinden en önemli ayrışmalarından birisidir.

Eski düzeni, yani klasik kamu yönetimi anlayışını eleştiren YKYH’ye göre yönetim felsefesi, alanı ve araçları da elbette önemli farklılıklar içermektedir. Özetle, bu yeni kamu yönetimi anlayışında daha az bürokrasi ve hiyerarşiyle birlikte bireye, çalışana ve vatandaşa önem veren, daha sıkı ve işlevsel bir insan ilişkilerinin hâkim olması öngörülmektedir. Bu arada YKYH’nin öngördüğü daha az hiyerarşinin devleti daha pasif bir konuma taşıma amacı taşımadığı mutlaka bilinmelidir. Zira YKYH, yeni bir bürokrasi anlayışının olması gerektiğini belirtmekte, devletin kontrol edici özelliğinin güçlendirilmesi gerektiğini de ifade etmektedir. YKYH’nin kendine özgü bazı ilke ve özelliklerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Frederickson, 1971: 314’dan aktaran Ciğeroğlu ve Özgür, 2011.: 282):

- YKYH, daha dar kapsamlı ama daha çok “kamu” ile ilgili bir yaklaşımdır.
- Yaklaşım, diğerler akımlara kıyasla daha az betimleyicidir.
- Temel sorunsal kurumlar ve işleyişlerinden ziyade, vatandaşlar, yani hizmet sunulan kişilerdir.
- Klasik yönetim anlayışındaki aşırı tarafsızlığın topluma ve özellikle alt kesimlere karşı bir duyarsızlığa, uzaklaşmaya yol açtığı eleştirisinden hareketle meselelere daha az nesnel bir bakış açısıyla yaklaşır.
- YKYH de diğer akımlar gibi genel kabul görececek düzeyde bilimsel temellere sahiptir.

Görüldüğü üzere yeni kamu yönetimi hareketi ülkemizde karıştırılanın aksine “vatandaşlığa” vurgu yapmakta; yeni kamu işletmeciliği düşüncesinin odak noktasına koyduğu etkinlik, etkililik ve verimlilik kavramlarına özellikle temas

etmek gibi bir kaygı taşımamaktadır. Ancak ülkemizde de yeni kamu yönetimi adı altında yazılan birçok makale ve kitapta anlatılanlara bakıldığında, karışıklık gibi görünen durumun “işletmecilik” kelimesini kullanmak yerine “yönetim” kelimesinin tercih edilmesiyle ilgili olduğu görülmektedir. Öte yandan, 1968’de ortaya çıktığı kabul edilen yeni kamu yönetimi hareketinin, ülkemiz literatüründe yeni kamu işletmeciliği (yönetimi) kadar ilgi görmediği de gözlemlenmektedir (Hergüner, 2015: 75).

3. YENİ KAMU YÖNETİMİ HAREKETİ ÇERÇEVESİNDE YENİ BİR HİZMET FELSEFESİ “YENİ KAMU HİZMETİ”

Paul Light’ın kamu yönetimi alanında eğitim görmüş bin kişiyle yapmış olduğu çalışma yeni kamu hizmeti alanına dair ilk ciddi çalışmalardan biridir. Burada yapmış olduğu çalışmayla Light, artık genç kamu yönetimi mezunu çalışanlar için devlet merkezli kamu hizmeti sunumunun tatmin edici olmadığını; bunun yerine çok sektörlü bir hizmet sunumu anlayışının ön plana çıktığını görmüştür (Genç, 2010: 153). Bu yaklaşımın kuramsal olarak yeni kamu yönetimi hareketi, örgütsel hümanizm, demokratik vatandaşlık ve topluluk ve sivil toplum kuramları gibi damarlardan beslendiğini söylemek mümkündür (Denhardt ve Denhardt, 2003: 27).

Yeni kamu yönetimi yaklaşımına bir eleştiri olarak geliştirilmiş olan yeni kamu hizmeti (New Public Service) yaklaşımı bir yandan rekabetin artırılmasını, bir yandan da vatandaşa yardımın daha fazla odak noktası haline getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yeni kamu hizmeti yaklaşımı demokratik katılım, sivil toplum, insan odaklılık ve vatandaş hakları gibi modern kavramları kamu hizmeti sürecinin temeli olarak kabul etmektedir (Genç, 2010: 145). Bu anlayışta kamu hizmeti sunucuları olarak kamu görevlileri vatandaşlara daha iyi ve kaliteli bir şekilde hizmet sunmak suretiyle ortak çıkarın koruyucusu misyonuna sahiptirler. Değişen dünyayla birlikte değişmiş yönetim anlayışı doğrultusunda vatandaşların devletlerden beklentileri de değişmiş ve “vergi ödeyen”; buna mukabil “kaliteli hizmet bekleyen vatandaş” düşüncesi merkeze oturmuştur. Esasen bu noktaya, vatandaşların eleştirel bakış açıları neticesinde varılmıştır: “Vergisini ödeyen vatandaş, devletten daha iyi hizmet, kamu görevlilerinden daha yardımsever ve kaliteli bir yaklaşım beklemekte; öte yandan gerek hizmetlerin hazırlanması ve sunumu sürecinde katılımçılık suretiyle söz sahibi olmayı, gerekse hizmetlere

yönelik hesapverilebilir bir mekanizma teşkil edilmesini beklemektedir.” Tüm bu çıkarımlar yeni kamu hizmeti yaklaşımının en önemli isimleri olan Robert B. Denhardt ve Janet V. Denhardt tarafından, gelişmiş ülkelerden beklenen demokratik vatandaşlık, demokratik topluluk, sivil toplum ve örgütsel insanlık gibi ilkelerin doğal sonucu olarak açıklanmaktadır. Söz konusu yazarlarca geliştirilmiş olan yeni kamu hizmeti yaklaşımı, geleneksel kamu yönetimi ve yeni kamu işletmeciliğinin yanında bir aşama, bir adım olarak nitelendirilmiştir (Ütük, 2015: 49). Yeni kamu hizmeti anlayışının üç ana düşünceyi içinde barındırdığını söylemek mümkündür (Denhardt ve Denhardt, 2000: 550):

- Demokratik vatandaşlık,
- Topluluk ve sivil toplum modelinin benimsemesi,
- Örgütsel hümanizm.

Yeni kamu hizmeti anlayışı bu üç ana düşünceye karşılık vermesi amacıyla kamu hizmet sunumu sürecine dair yeni bir tasarım öngörmektedir. Buna göre yeni kamu hizmeti üretim ve sunum süreci aşağıdaki çerçevede dâhilinde yürütülmelidir (Denhardt ve Denhardt, 2000: 554-556):

- Kamu hizmetini vatandaşlara sunmakla mükellef kamu görevlilerinin tek görevi bu hizmetleri onlara ulaştırmak değil aynı zamanda onları yönlendirmek ve bilinçlendirmek suretiyle yardımcı olmaktır. Dolayısıyla hizmet alan kişilerin müşteri değil vatandaş olduğu unutulmamalı, bu sorumluluk duygusuyla hareket edilmelidir.
- Yöneticiler ve kamu hizmet sürecinde karar verici konumda olan esas belirleyici grup mutlaka stratejik düşünmeli ve demokratik bir güdüyle hareket etmelidirler.
- Yeni kamu hizmetinde esas amaç “kamu”yu düşünmek olduğu için, kamusal çıkar tabanında yöneticiler birleşebilmeli, işbirliği yapabilmeli ve sorumluluk paylaşabilmelidirler.
- Kamu görevlileri, özel kesimde çalışan bir kişiden daha ciddi ve sorumluluk sahibi olmalıdır. Bu sorumluluğun sınırları, kamusal çıkarın korunması, vatandaş çıkarlarının mutlaka dikkate alınması ve saygı duyulması, ilgili olunan

hukuk kurallarına riayet edilmesi gibi kabuller üzerinden sağlanmalıdır.

- Kamu hizmeti sürecinin tek derdi verimlilik olmamalı, katılımcılık, insana saygı, işbirliği gibi unsurlar da hedef olarak gözetilmelidir.

Yeni kamu hizmeti anlayışında “kamu yararı” bireylerin çıkarlarının üstündedir. Zira kamu yararı gözetilirken hesapverilebilir bir zihniyet vardır ve kamu görevlileri sadece mevzuat dâhilinde değil vicdanen ve halka karşı da sorumludur (Genç, 2010: 149).

SONUÇ

Devletler tarih boyunca, kimi zaman gelişmek ve ilerlemek için kimi zaman ise baskı ve zorunluluklar gereği zamanın şartları doğrultusunda yönetim zihniyetlerini, teşkilat yapılarını ve personel sistemlerini değiştirmek durumunda kalmışlardır. Bu hamleler adeta birer güncelleme mahiyetinde olduğu için de süreklilik arz etmiştir. Yaşanan süreçte her defasında eskimiş ve verimsiz olduğu düşünülen yapılar terk edilmiş; yerine çağa uygun sistemler getirilmeye çalışılmıştır.

Eleştirel bir yaklaşımın ürünü olarak ortaya çıkan YKYH'nin başlangıç döneminde Waldo, Robert Dahl ve Herbert Simon gibi bilim adamlarının görüşlerinin etkisiyle beraber kamu yönetimi alanına dair görevlerin, yapıların, iş süreçlerinin ve diğer bazı unsurların varlığına dair eleştirilerde bulunduğu görülmektedir. Ancak Waldo özelinde yapılan temel bir eleştiriyi de atlamamak gerekmektedir zira kendisine ve çalışmalarına dair, sürekli olarak sorular sorduğu ancak açıklayıcı ve çözümleyici olmadığı; eleştirdiklerinin yerine boşluğu dolduracak derecede yapıcı olamadığı gibi eleştiriler yapılmıştır (Stillman, 2008: 583). Lakin her şeye rağmen Waldo bu yeni kamu yönetimi hareketi anlayışının kurucusu ve örgütleyicisi olmuş; kendinden sonra gelecek olan Frederickson dâhil birçok bilim adamını da yetiştirmiştir.

Klasik kamu yönetiminin temel mantalitesini ve yapılarını artık tatmin edici ve çağa uygun bulmayan bu yeni yaklaşım, yeni bir bürokrasi, yeni bir kamu yönetimi, yeni bir kamu hizmeti sunumu ve yeni bir kamu görevliliği düşüncesi sunmaktadır. Tüm bu yenilikler, kamu kesiminde ve kamu hizmet sunumunda verimlilik artışı ve daha düşük maliyetli üretim gibi hala önemsenen unsurları

göz ardı etmemekte; lakin bunlara ek olarak başta sosyal adalet olmak üzere, demokratik katılımcılık, vatandaş memnuniyeti, eşitlik, etik ve sorumlu kamu hizmeti sunumu gibi ilkeleri de sürece dâhil etme gayesi taşımaktadır. Yeni kamu yönetimi hareketine göre artık demokratik dünyanın, modern çağın ve vatandaşların devletlerden beklentisi yalnızca kamu hizmeti değil “yeni” kamu hizmetidir. Ancak bu şekilde bir devlet demokratik, sorumlu ve gelişmiş bir devlet olduğunu iddia edebilecek ve yine ancak bu şekilde vatandaşların beklentileri karşılanmış olabilecektir. Sorumluluk bilincindeki hükümetlerin tüm bu sayılan öğeleri önemsemeleri beklenen bir durumdur. Kanımızca da vatandaşlarla devlet arasındaki “vergi” bağı bu ilişkiyi ve beklentileri meşru kılmaktadır. Kamunun, etkin olmayan, kalitesiz ve vatandaşları sürecin dışında tutan kamu hizmet sunumundan dolayı vatandaşlar, yani vergi ödeyenler, tarafından eleştirilmesi çok normaldir (Karwan ve Markland, 2006: 348’den aktaran Tozlu ve Eraslan, 2015: 62) ve yeni kamu yönetimi hareketinin ulaşmayı arzu ettiği kamu hizmeti üretim ve sunum sürecinin tam da bu noktada işlevsel olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Berkley, G. E. (1971). *The Administrative Revolution, Notes on the Passing of Organization Man*, New Jersey, USA: Prentice Hall Inc.

Barton, R. (1980). "The Road to Minnowbrook: Development of the New Public Administration in the United States", *International Journal of Public Administration*, Vol: 2, Issue: 4, p. 447-475.

Bilgiç, V. (2003). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı*, Editörler: Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk ve Bayram Coşkun, *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Ciğeroğlu, M. ve Özgür, H. (2011). "H. George Frederickson ve Kamu Yönetimi Disiplinindeki Yeri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 29, Nisan, ss. 279-290.

Crotty, S. N. (2009). "Politics and Management: Revisiting the Politics/Administration Dichotomy to Build a More Complete Understanding of Public Management", *Public Performance & Management Review*, Vol: 32, Issue: 4, June, p. 610-617.

Demir, F. (2011). "Bürokrasi-Demokrasi İlişkisi ve Bürokratların Seçilmişlerce Kontrolü Sorunu", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 2, ss. 63-84.

Denhardt, R. B. ve J. V. Denhardt, (2000). "The New Public Service: Serving Rather than Steering", *Public Administration Review*, Vol: 60, Issue: 6, p. 549-559.

Denhardt, R. B. ve J.V. Denhardt, (2003). *The New Public Service: Serving Rather Than Steering*, New York, USA: M. E. Sharp.

Ergun, T. (2003). *Postmodernizm ve Kamu Yönetimi, Türkiye’de Kamu Yönetimi*, Editörler: Aykaç, B., Durgun, Ş., Yayman, H., Ankara: Yargı Yayınları.

Frederickson, H. G. (1971). *Organization Theory and New Public Administration*, In *Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspective*, editor: Frank Marini, Third Edition, Scranton, Philadelphia: Chandler Press.

Frederickson, H. G. (1997). *The Spirit of Public Administration*, San Francisco, California: The Jossey Bass Public Administration Series.

Frederickson, H.G. (1999). “Dwight Waldo and Education for Public Administration”, Journal of Public Affairs Education, Vol: 5, Issue: 1, p. 5-11.

Frederickson, H. G., Shafritz, J. and Hyde, A. (1992). Classics of Public Administration, Third Edition, Belmont, California: Wadsworth Publishing Company, 366-381.

Genç, F. N. (2010). “Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı”, Türk İdare Dergisi, Sayı: 466, ss. 145-159.

Henry, N. (1975). “Paradigms of Public Administration”, Public Administration Review, Vol: 35, Issue: 4, Jul-Aug, p. 378-386.

Hergüner, B. (2015). “Kamu Yönetiminde “Yeni” Kavramı ve Kamusal Tartışmalarla İlgisi Üzerine Bir Çalışma”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 14, Haziran, ss. 73-84.

Homburg, V., C. Pollitt, S. Van Thiel (2007). New Public Management in Europe: Adaptation and Alternatives, Edit by C. Pollitt, S. Van Thiel and V. Homburg , London: Palgrave Macmillan.

Hood, C. (1991). “A Public Management For All Seasons?”, Public Administration, Vol: 69, Issue:1, p. 3-19.

Hughes, O. (2003). Public Management and Administration, Third Edition, New York: Palgrave Macmillan.

Karwan, K. R. ve Markland, R. E. (2006). “Integrating service design principles and information technology to improve delivery and productivity in public sector operations: The case of the South Carolina DMV”, Journal of Operations Management, Issue: 24, p. 347–362.

Lamba, M. (2014). “Yeni Kamu Yönetimi Perspektifinden Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformları: Genel Gereklçeler Üzerinden Bir İnceleme”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3, ss. 135-152.

Leblebici, D. N. (2001). “Disiplin Ve Uygulama Açısından Kamu Yönetiminin “Kimlik Krizine Yeni Bir Bakış”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 25, No: 1, ss. 15-24.

Ömürgönülşen, U. (1997). "The Emergence of a New Approach to The Public Sector: The New Public Management", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 52, Sayı:1, ss. 517-566.

Özer, M. A. (2014). "Kamu Yönetiminde Değişim Sürecini Dwight Waldo ile Yeniden Düşünmek", Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 47, Sayı: 4, ss.1-30.

Özgür, H. (2003). Yeni Kamu Yönetimi Hareketi, Çağdaş Kamu Yönetimi I, Editör: Acar, M. Ve Özgür, H., Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Schachter, H. L. (1989). Frederick Taylor and the Public Administration Community, New York, USA: State University of New York Press,

Stillman, R. (2008). "Dwight Waldo's The Administrative State: A Neglected American Administrative State Theory For Our Times", Public Administration, Vol: 86, Issue: 2, p. 581-590.

Tozlu, A. (2014). Kamu Kesiminde Performans Değerlendirme Sistemi: İş ve Meslek Danışmanlarına Yönelik Bir Uygulama Önerisi. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Tozlu, A. (2015). "Kamu Çalışanlarının Performansını Değerlendir-ebil-mek ve Ödüllendir-ebil-mek: Neden Gereklidir? Nasıl Mümkündür?", BEKAD İnsan Kaynakları Yönetimi Dergisi, Sayı: Aralık 2015, ss. 24-30.

Tozlu, A. ve Eraslan, T. (2015). "Law and Justice Review, Performace Evaluation System as an Obligation in Public Sector and Its Legality Towards Recent Amendments", Year: 6, Issue: 10, 2015, p. 55-74.

Turan, T. H. (2013). Yönetişim ve Yeni Kamu Yönetimi, Yönetişim: Türk Kamu Yönetimine Yansımaları, Editör: Fatma Neval Genç, Birinci Baskı, Konya: Çizgi Kitapevi, 63-85.

Ütük, U. (2015). "Denhardt ve Denhardt'ın Yeni Kamu Hizmeti Kuramına Bakış", Sayıştay Dergisi, Sayı: 99, ss. 47-70.

Waldo, D. (1968). Scope of the Theory of Public Administration. In Theory and Practice of Public Administration: Scope, Objectives and Methods, Edit by James C. Charlesworth, Philadelphia: American Academy of Political and Social Science, 1-26.

Waldo, D. (1984). The Perdurability of the Politics-Administration Dichotomy: Woodrow Wilson and the Identity Crisis in Public Administration, Editors: Rabin, Jack, James Bowman, New York, USA: Politics and Administration Marcel Dekker Inc.

İnternet Kaynakları

www.esade.edu (2016), “Evolving from Government to Governance”, <http://www.esade.edu/public/modules.php?name=news&idnew=701&newlang=english>, Erişim tarihi: 08.10.2016.

